

Милош Бјеловитић*

ПОВОДОМ ДВИЈЕСТОТЕ ГОДИШЊИЦЕ ПОЈАВЕ КЊИГЕ
ПАВЛА СОЛАРИЧА: НОВО ГРАЖДАНСКО
ЗЕМЛЕОПИСАНИЕ прво на Езику Србском у две части
УВЕНЕЦИИ 1804. - ПРВО МОДЕРНО СРПСКО ГЕОГРАФСКО
ДЈЕЛО.

Ове 2004.године навршава се двије стотине година од изласка из штампе првог савременог географског дјела из географске науке код српског народа. Те је године у Венецији штампана књига Павла Соларића: Ново грађданско землеописание. Ово је прилика и повод да се нове генерације српских географа упознају са значајном годишњицом и аутором, којим се јавља модерна српска географија. Стицај околности је довео до тога да се годишњица изласка првог географског дјела поклапа са годишњицом величанственог Карађорђевог устанка српског народа у борби са турским царством за стварање модерне српске државе.

Аутор првог модерног, савременог географског дјела је Павле Соларић, рођен у угледној свештеничкој породици Соларића која је дала српској православној цркви шест свештеника! Павле Соларић је рођен 1779. године у једном од највећих-најдужих села у Хрватској, у Великој Писаници, на источном дијелу општине Бјеловар. Велика Писаница је млађе насеље настало последице великог бечког рата крајем 17. вијека. Настало је насељавањем углавном досељеницима из Босне, у које спада и чувени род Соларића.

Павле Соларић је имао кратак, веома мукотрпан, али и веома плононосан животни пут. За њега као личност и за његов рад се може рећи да је био просвјетитељског карактера, да се бавио проблемима филозофије, лингвистике, поезије и прозе, да је био преводилац и коректор и лектор, али и да се бавио географијом, због које се и пише овај прилог.

Основну школу Соларић завршава у Крижевцима и Загребу, а гимназију 1799.године у Сремским Карловцима. На Крадевској академији у Загребу завршава студиј филозофије са одличним успјехом. Одлази затим у Италију гдје упознаје Саву Мркаља, језикословца и претходника Вука Караџића. Славног Доситеја Обрадовића упознаје 1803.године у Италији (вјероват-

* Др. редовни проф. унив. (у пензији) Бањалука.

№ 4599

ГРАЖДАНСКО
Serem. sign. 3270/1
Stake

ЗЕМЛЕОПИСАНИЕ

п р в о

На Языку Сербскомъ.

У ДВЕ ЧАСТИ.

ПАВЛОМЪ СОЛАРИЧЕМЪ

Съ Землеписникомъ одъ XXXVII. Листова.

Съ шопань сердцемъ и приязань изъ France Мусу,
Да спробаи спомъ савдосанъ и Сербское вкусу.

Д. Обрадовичъ.

BIBLIOTHECA
MUSEI
ВОСН. А. М. ВЪ БЕКСЕГОВИНАЕ
САРАЈЕВЦИ И 1864.

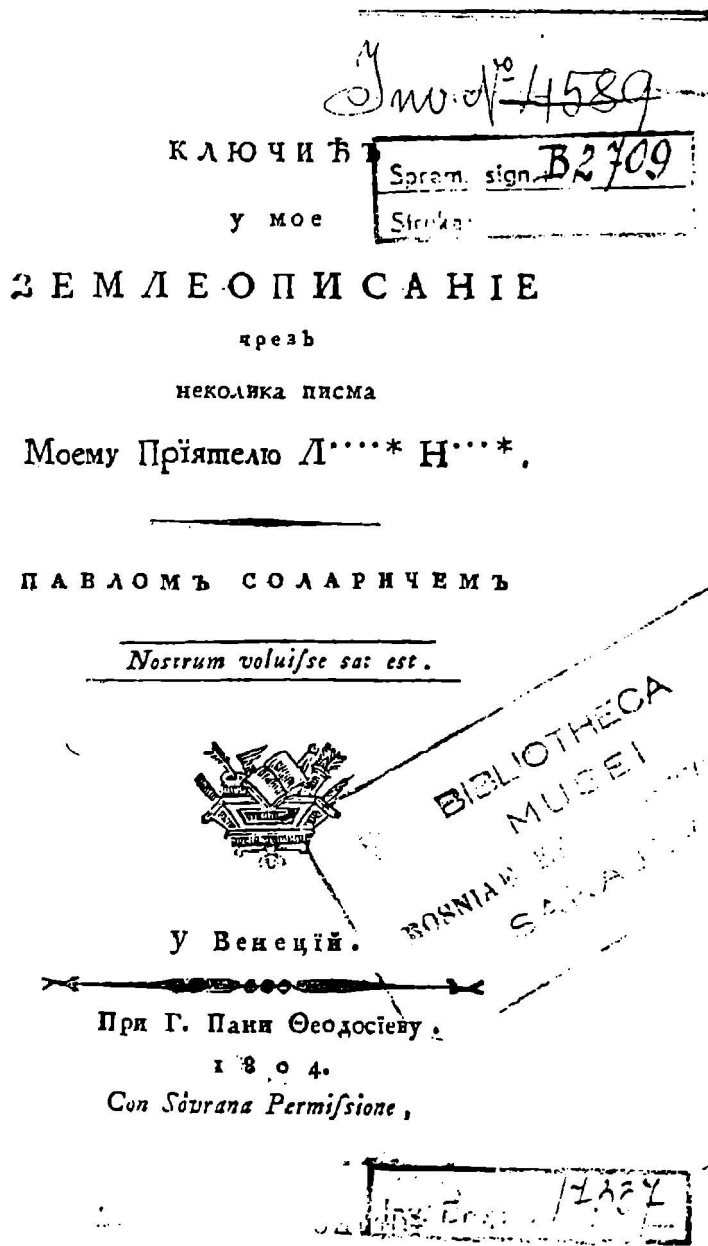
У Папе Геодосіева.

Con Soverana Permissions.

ВОСН. А. М. ВЪ БЕКСЕГОВИНАЕ
Ltv. Broj: 17338
BALEKANFORSCHUNG

Сл. 1. Насловна сѣрана књиѣ павла Соларића
НОВО ГРАЖДАНСКО ЗЕМЛЕОПИСАНИЕ

но у Трсту?), који га обасипа вели-ком милошћу, тако да и на корицама књиге УНОВО ГРАЖДАНСКО ЗЕМЛЕОПИСАНИЕ” стоји посвета Доситеја Обрадовића. (Види сл. 1.).

Сл. 2. Насловна сїрана књиге “Кључић у мое землеописание” Павла Соларића

Са свега 25 година живота Павле Соларић објављује књигу: "НОВО ГРАЖДАНСКО ЗЕМЛЕОПИСАНИЕ" у Венецији 1804. године. Објављивање књиге омогућио као ктитор бродовласник Драго Теодоровић. Павле Соларић живи тешким материјалним животом у Венецији радећи као коректор и преводиоц у штампарији Пана Теодосиева, у којој је и штампана његова књига. Ријеч грађанско у наслову књиге означава да је ријеч о политичкој, касније названој антропогеографском или садашњем термину друштвена географија за разлику од физичке географије. Иако је књига Павла Соларића у суштини превод са њемачког језика списа Адама Христијана Гаспарија, треба истаћи чињеницу да то није обичан превод, него његова прерада, допуна и нарочита адаптација оригинала.

Уз ову књигу исте године у Венецији Павле Соларић објављује књижицу под насловом: "КЉУЧИЋ у мое ЗЕМЛЕОПИСАНИЕ чрез неколика писма Моему Пријателју Д+++++ Н++++".

У Кључићу се говори о положају човјека у космосу, о распрострањености српског народа и о улози науке. За Павла Соларића "наука је степеница према Богу, а не његова негација, како тврде модерни варварски учитељи"! Доситеј Обрадовић даје посебно признање Павлу: "Има Србија Соларића и чрез њега имати ће многе"! Доситеј је са Соларићем имао планове за подизање училишта у Боки Которској. Но од тих планова није било ништа, јер је избио устанак у Србији куда је Доситеј одмах пожурио.

Павле Соларић је објавио и друге каиге као: "Пјесна о гозби" (1807), "Поминак књижескиј о славено-сербском в Млетках печатанију" (1810) и "Римљани славенствовашији" ("Будим 1818). Павле Соларић умире млад, без новца, у Венецији 1821. године. Сахрањен је о трошку града као сиромах.

Аутор овог прилога нажалост није имао могућност да има пред собом двије Соларићеве књиге, јер би садржај прилога био квалитетно другачији. Без обзира на ову чињеницу, сматрам да је приликом 200. годишњице изласка из штампе првог српског модерног дјела требало упознати нашу стручну јавност и млађе генерације на један важан догађај из прошлости српског народа.

Литература:

1. В. Милинчевић. Лик у ценци. Летопис СКД Просвјета, Загреб св.5, 2000.
2. Енциклопедија Просвета, св. 3. Београд 1978.
3. М. Бјеловитић, Велика Писаница. Развој српског насеља на источној Билогори. Гласник географског друштва Републике Српске, св.9. Бањалука 2004.